

6 Coğrafya Disiplininde Eril Coğrafyaya İtirazlar ve Coğrafyada Feminizmin Tarihçesi

- ▶ Abler, Adams ve Gould(1971)'un belirttiği gibi, coğrafyacıların 1950'lerden itibaren mekân kavramına özgüllüğü keşfedilen “göreliliği” sıklıkla kullanmakta olduklarını vurgulanıyordu.
- ▶ “Mutlak mekân”ın aksine “*görelî mekân (relative space)*”, Öklid mesafesine dayandırılmamış olmakla birlikte kökünü fiziksel mekâna dayalı altlıktan almaktaydı. Hem de “görelî mekân”, zaman ve maliyette olduğu gibi metrik olmayan anlayışa dayandırılmıştı (Gatrell, 1996).

6 Coğrafya Disiplininde Eril Coğrafyaya İtirazlar ve Coğrafyada Feminizmin Tarihçesi

- Böylece görelilik konteksinde uzaklık ve lokasyon, spesifik mekânları belirlemek adına çeşitli ilişkileri esas alan bir anlayış biçimi üzerinden tanımlandılar. **Mutlak mekân** ise Öklid mesafesi uzaklık ve yönü belirlemek amacıyla metrik birimleri esas alan özel bir kavram olarak hayatına devam etti (Abler, Adams ve Gould, 1971).

6 Coğrafya Disiplininde Eril Coğrafyaya İtirazlar ve Coğrafyada Feminizmin Tarihçesi

- ▶ Örneğin mutlak mekânda iki kent arasındaki uzaklık bu iki yer arasındaki fiziksel uzaklıkla ölçülebilmeyi esas alır. Fakat bu iki nokta arasındaki uzaklık görelî mekân kavramı üzerinden tanımlandığında birinden diğere olan seyahat süresiyle özdeşleştirilebilir. Böylece o tarihlerde özellikle de mekânsal örüntü ve davranışları açıklamayı benimseyen beşeri coğrafyacılar için görelî mekân kavramı açıklama gücü nedeniyle değer kazanıyordu.
- ▶ Çünkü bireylerin toplumsal, ekonomik ve psikolojik faktörlerin belirleyici olduğu bir arkaplan üzerinden tercihlerini yapmakta oldukları ve böylelikle karar alma mekanizmasını işlettiklerinin kavranması daha gerçekçiydi . Burada sunulan örnek üzerinden gidildiğinde her iki nokta arasında seyahat etme eyleminin sadece fiziksel mesafeye dayalı olmaktan ziyade seyahat süresi ve seyahat maliyeti açısından yapılan bir sorgulamayı dikkate aldığı ortadadır.

6 Coğrafya Disiplininde Eril Coğrafyaya İtirazlar ve Coğrafyada Feminizmin Tarihçesi

- ▶ Bu nedenle Abler, Adams ve Gould(1971), bireylerin mekânsal davranışının mutlak mekânsal kavrayıştan ziyade görelî mekânsal kavramsallaştırma üzerinden daha iyi açıklanabileceğinin altını çizmekteydiler.
- ▶ Böylece bu örnek, “*insanın hareketlilik örüntüsü*”nü zaman ve maliyet bakımından düşünüldüğünde coğrafyanın gücü olan “*mekânsal analiz*”in değerini açıklığa kavuşturuyor (Abler, Adams ve Gould, 1971).

6 Coğrafya Disiplininde Eril Coğrafyaya İtirazlar ve Coğrafyada Feminizmin Tarihçesi

- ▶ Mekânın mutlak ve görelî anlayış biçimleri üzerinden kavranması sırasıyla ilkinin fiziksel mekâna, ikincisinin ise mekânın insan yaşamını üzerinde barındıran bir taşıyıcı olma özelliğinden açıklama elde ediyor (Soja, 1989: 79).
- ▶ Bu yaklaşımla mekân, üzerinde insanın aktivitelerinin gerçekleştiği uçsuz bucaksız olan apolitik genişlik olarak kavramsallaştırılıyor (Bondi, 2005; Hubbard, 2005).

6 Coğrafya Disiplininde Eril Coğrafyaya İtirazlar ve Coğrafyada Feminizmin Tarihçesi

- ▶ Ve fakat yine de 1960'lı yılların sonlarına kadar mekânın fiziksel algılanışı sosyal coğrafyaya egemen halde kalıyor ve bu tarihlerden itibaren sosyal araştırmalara sızan pozivitizm nedeniyle eleştiriler süregeliyor (Kitchen, 2006).
- ▶ Eleřtirilerde ağırlıklı olarak pozitivistlerin insanın ve onun davranışlarının mekanik olarak görmelerine karşı çıkılarak insanın sadece birimlere indirgenmesi yerine onu manevi değerleriyle, inançlarıyla ve tercihleriyle değerlendirmenin gerekliliğine vurgu yapılıyordu.

6 Coğrafya Disiplininde Eril Coğrafyaya İtirazlar ve Coğrafyada Feminizmin Tarihçesi

- ▶ Bu bağlam içerisinde indirgemeci yaklaşımla hareket eden pozitivist belirsizliklerin, muğlaklıkların ve farklılıkların yeteri derece üstesinden gelebilmesi mümkün olmuyordu (Cloke vd., 1991). Çünkü insan varlığı biricik ve özgül olduğu kadar toplumdaki sosyal, ekonomik ve politik etmenlerin etkisi altında olduğundan davranışlar, tutumlar ve normlarla ilgili öğeler sosyal bilimlerde yeteri derecede açıklanamıyordu (Cloke vd., 1991).
- ▶ O dönemki pozitivist coğrafyacılar nesnel bilginin açıklanması ve araştırmalarında etik konulara yer verme konusunda başarısızlardı (Harvey, 1973; Cloke vd., 1991). Ve genel olarak aslında pek çok durumda bilimsel yöntemler sosyal bilimlerde tartışılan konulara bütünüyle uygun gözüküyordu.

6 Coğrafya Disiplininde Eril Coğrafyaya İtirazlar ve Coğrafyada Feminizmin Tarihçesi

- ▶ Bu eleştirilere cevaben beşeri coğrafyacılar zamanla toplum ve mekân ilişkisi üzerine daha fazla eleştirel düşünmeye başladılar.
- ▶ Bunun sonucunda çeşitli yeni bilim felsefeleri ve yöntemler gün yüzüne çıkmaya başladı. Bu yeni yaklaşımlar “hümanizm” ve “yapısalcılık” kavramları altında iki büyük düşünce okulunun ortaya çıkışıyla sonuçlandı (Kitchen, 2006). Ve hemen ardından bu düşünce okullarının mekânsal teori üzerine -yönlendirici- ciddi katkıları oldu (Fleetwood, 2009).

6 Coğrafya Disiplininde Eril Coğrafyaya İtirazlar ve Coğrafyada Feminizmin Tarihçesi

- ▶ **Toplumsal olarak inşa edilmiş mekân**
- ▶ Hümanist ve yapısalcı coğrafyacılar 1970'ler boyunca mekân ve yer kavramlarını yeniden yapılandırmaya ve kavramsallaştırmaya başladılar (Mitchell, 2000). "Mekân"ın yeniden kavramsallaştırılmasında her iki düşünce okulunun bu kavramın fiziksel bir öge olarak anlaşılmasından uzaklaşarak onun bir toplumsal üretim biçimi olduğuna dair görüş birliği belki de bu arada ilk söylenmesi gerekenlerdendir (Hubbard vd., 2002).
- ▶ Diğer okuldan biraz farklı olarak hümanist coğrafyacılar özel olarak yerin nosyonunun teorileştirilmesine odaklandılar (Tuan, 1996; Cresswell, 2004; 2005; Entriken ve Tepple, 2006). Bu okuldaki araştırmalar mahalle ve ulus devlet gibi yapılara insanların nasıl anlamlar yüklemekte olduklarına ve yerlerde deneyimlenen toplumsal süreçlere odaklandılar.

6 Coğrafya Disiplininde Eril Coğrafyaya İtirazlar ve Coğrafyada Feminizmin Tarihçesi

- Örneğin, bu kapsamda yapılan araştırmaların pek çoğunda yerlerin öznel anlamlarla donandığı ve buralara ilişkin algı ve kimliklerin yerel halklar tarafından nasıl da yapılandırılmış olduğu ortaya çıktı ki; bugün-böylece-beşeri coğrafyacılar için 'yerler' fiziksel mekâna gönderme yapmaktan çok daha fazla anlam ve kimlikler bakımından bir karşılık bulur haldedir (Tuan, 1996; Cresswell, 2004; 2005; Entrikin ve Tepple, 2006).

6 Coğrafya Disiplininde Eril Coğrafyaya İtirazlar ve Coğrafyada Feminizmin Tarihçesi

- ▶ Öbür taraftan yapısalcı coğrafyacılar kapitalist topluma ilişkin mekânsal ilişkileri yapısalcı felsefe odağında teorilendirdiler. Marksist alanyazında da değinildiği üzere, yapısalcı coğrafyacılar toplumsal olarak üretilen mekân kavramını kapitalizm ve onun mekânsal yansımalarını araştırmak üzere kullanır hale geldiler.
- ▶ Bu açıdan yapısalcı coğrafyacılar bugün de üretimin kapitalist üslubu ve mekânın politik organizasyonu arasındaki bağıntıyı araştırmaktadırlar (Harvey, 1973; 1996a; 1996b; Mitchell, 2004).

6 Coğrafya Disiplininde Eril Coğrafyaya İtirazlar ve Coğrafyada Feminizmin Tarihçesi

- ▶ Pozitivizmin eleştirilmesi ve de yorumsamacı (**hermeneutic**) ve yapısalcı (**structuralist**) felsefenin disiplin içindeki varoluşsallığı mekânın diyalektik açıdan kavramsallaştırılmasında ilişkiselliğin daha fazla açıklayıcı olduğuna dair güçlü bir kanıt oluşturuyordu.
- ▶ Böylece “**ilişkisel mekân (relational space)**” toplumsal inşayla olan üretimi üzerinden anlam bularak kavramsallaştırıldı.